

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Hieronymi Dandini Cæsenatis E Societate Iesv De Corpore
Animato Lib. VII.**

Dandini, Girolamo

Parisiis, 1611

VI. De ventriculo

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95641](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95641)

cordis sinu orta sedem iam occupaverat, dat locū. Tum a nona vertebra eleuatus transuersum septū in sinistro, quā neruosiū est, latere permeat: atq. nē ad vētriculū accedens la dā ietur vniuersam illā sub septo regione possidet, aut illud perforare cogatur; ad sinistra planē cōcedit, vbi minoriecoris pars; ibiq. superno ventriculi orificio inseritur.

DE VENTRICULO. CAP. VI.

S in medio latitudinis animalis residet velut communis coquina partiumq. omnium propriarium siue prae sepe, vt in 2. de part. animal. lib. ca. 3. Arist. loquitur & antē illū in Tim. o Plato. Sed sinistra parte elatior. Tangit enim septum, quō dextra nō parum distat; iecore interposito atq. intrā ipsius cauum cōtento vētriculo. Tuniciis constat stomacho per similibus: quippē illi cōtinuatur. Sed interior, vt dixi, paulō mollior est, pluresq. habet obliquas fibras, quibus contineat cibum: rectas verō plurimas, quibus attrahat: & transuersas non paucas, quibus expellat. Rectae dum trahūt, stomachū quoq. breuiant; atq. id exequūtur, quod dicebat Galenus, in cibi descēsu stomachum deorsum trahi, sursumq. laryngem recurrere. Exterior existit carnosior & obliquas propter eundem vsū, ac transuersas ad expellēdum, tum confectum cibum ad intestina, tum interdum per vomitum, fibras ostentat.

Quo loco duo sunt magnoperē consideranda. Alterum; vr attractio prior est retētiōe, hācque expulsionem antecedit, sic in priore tunica fibras rectas, quē trahūt, in interna ipsius sede, obliquas, quā retinet, in externa: & rursum in posteriore obliquas in interiore, transuersas in exteriorē collocatas fuisse: quod summū omnino & admirabile artificii habet. His demum velut superior vestis additur tertia à peritoneo tunica, ex ea parte deducta, quā septum stomacho aditū prebet, atq. in vētriculū totū extēdit. Alterum, vniuersum hanc vētriculi substantiam apūssimam esse, vt & ingesto dilaturur cibo & contrahatur extracto. Propterea tum magnā tum parū ciborū & potus vim capit, eaq. exhausta cōtrahit sese ac subidet: perindeq. siue multum siue parum cibi & potus exactē, & adamūssim completitur, nec vsquam inane quidquam relinquit.

Capacissimā quoq. figurā habet, vt in paruo loco multum cibi caperet, quo partes omnes sustentarentur, nē singulis horis edere cogemur. Etenim rotūdus est, in sinistro praesertim latere, vbi amplitudo maior: tū quā capaciōr locus, dextera parte iecore occupata, tum vt sinistra latus dextro esset aequabile, iecore siq. pondus cōpensaretur: est in dextro ad modicā lōgitudinem, quam duo eius orificia postulabant, cōtractus extēditur. Interior superficies rugosa est & colore subfusca: exterior rota leuis, plana, & albica. Anterior aequabilis tota vno cōtenta gibbo: posterior autem, quā spine incubit vertebri, venaeq. Causae & arteria magna, in duos distinguitur gibbos, inter quos est sinus, quā parte vertebri ac proximis vasīs insidet.

Duobus porō patet ostiis, quae orificia vocamus altero suscipitur cibus aut potus, altero redditur. Pri^o illud in suprema est sinistra lateris sede, ad medium tamē propius, & ad spinā potius, quā ad

Axiphoidē, accedēs. Posterior hoc in dextri lateris extrema regione. Illud per amplū & latum esse oportuit, quōd cibos nōn quā duos nec fatis attritos cogatur admittere. Hoc angustū multo, quōd nō nisi cōfectus & liquidus inde chylus egrediatur. Cū tamē caralōrum persēpē & grādiōrum fructū integra ossa, & anulos interdū aut nūmos, quos vocauimus neq. cōfici ac mutari poterunt, reddamus, vt in tertio de natur. lib. ca. 4. Galenus confirmat: manifestum est, illud quoque ostium aut non angustissimum esse, aut praeter naturam tunc laxari.

Quod in sinistra parte est, veteres *καρδια*, i. cor appellauerunt, quōd ex quilitissimo polleat sensu, & symptomata inducat cardiaca. Verū à nobis stomachus appellabitur cōsentietq. Galen^o in quinto de locis affectis c. 6. quōd & ibi ventriculo stomachus insigatur, & *cōm* idem sit, quod os. Plurimas habet orbiculares fibras cōtrahētes, ne in cōsophagū resiliat cib^o. Praecipua hęc cōsetur appetētis & famis sedes esse. Extremū enim est illi^o *συσ* & *α*, quo exinanite partes alimētū à vicinis trahūt.

Alterū, quod in dextera cōtinetur, Graecis *πυλωρ*, Latinis ianitor nominatur: quōd ingesto in vētriculū cibo claudatur illic, nec aperiat antea, quā is in chylū (si quidē id potuit) mutatus fuerit. Tūc enim dilatatus ad intestina trāsitus illi permittit. Inferius hoc à pleriq. orificio appellatur; inter quos Galen^o in 4. de vsu part. c. 7. Quod si ad situm referatur, est planē salūm; cū ipsum quoq. in superiori cōsistat ventriculi sede, vt faciliōr sit & tutior cibi retētiō; minōr q. vis & conatus solitudouē naturae in ostio illo custodiendo, nē suo pōdere aut liquore cib^o vel potus in intestina prematurē illabatur. Sin autē ad illius vsū respiciat, inferiusq. propterea dicatur, quōd cū alterū superiori stomacho coniunctum sit atq. ex alto cibū admittat, hoc cū inferioribus intestinis cōpuletur & ad partes inferas cōtorqueatur statim ac transmittat chylū verissimē sanē id pronūtiatur. Est verō in vtroq. ostificio, sed in hoc posteriore maxime, ventriculi substantia crassior, spissior, ac vclut mēbrana & neruosa. In altero propter ciborum sensum, quē acutissimū esse oportuit. In altero, ne ciborū praesertim interdū duriorū per angustū locū trāsitu laderetur: atq. validius post sumptū cibum cōtraheretur, & immaturū egressum prohiberet. Cōtrahitur enim & clauditur seipso per infinitas sibi fibras; nō apposto aliquo musculo, vt vesicae cervicis & podicis locus: multo minū glādosa substantia, vt in 4. de vsu part. c. 7. & lib. 8. c. 14. traditum legimus. Praesertim cū nec ille sit glandium vsus, nec earum ibi vlla visatur: sed quae piam non procul inde, cuius post vsū indicabo.

Postremō ita constitutus ventriculus venulas accipit à Porta, arterias ex magno illarum trunco: venas, inquam, maiorem gastricam & gastrepiplotū, minorem gastricam, & coronariam, vt in Porta distributione diximus: arterias verō totidem ferē comitantes: ac demum neruos à sexto cerebri pari. Venis aut alimenti quidpiam adducitur; aut aliquid inde chyli, vt ceterorum intestinorum venis, ad iecur trahitur: & quaedam est, quae à liene melancholicū humorem cōferat quo cibi appetētia excitetur. Arteriae calidū spiritū tribuunt, quo cibus expeditius coquatur & melius. Nerui demū nō noxiorū modō, vt in ceteris partibus; sed qui est hui^o mēbri proprius, indigetē cibi

Ostii superioris.

Pylores, seu ianitor.

Vasa.

Famis sensus in ventriculo.

Litus.

Substantia.

Fibrarum ratio.

Figura.

Ostia.

sensum efficiunt, vt ad sumendū vniuerso corpori necessariū alimentū prouocetur. quare plurimi ac præcipui in superiori orificio versantur. Reliquis enim partibus sensum eorū, quæ desunt, natura nō indidit: sed eas voluit platarum more alimēto ex venis hausto nutrirī. Soli vētriculo tāquam communi omniū prōptuario, ex quo hausturæ oēs ac sucturæ erāt (partes enim singulæ ex venis sibi proprijs trahūt, hæ ex Caua, Caua ex Porta, Porta ex intestinis, hæc deniq. ex ventriculo) sensum hunc inesse voluit, vt & sibi & cæteris omnibus prouideret, alimento extrinsecus accedente.

Cibicoctio.

Hoc verò vt citius & accuratius coqueretur, velut cōmuni lebeti plures omnino focos atq. ingētes appoluit. Primū in sito ipsi calore ac facultate ad id agendum opportuna. Deinde calore cordis nō procebu distātis, spiritūq. ab eo per arterias trāmissio. Tūm calefaciētibus alijs mēbris vnde quaq. circūiectis: in tota quidē superiori regione & parte dextra præcalido iecore, quod illū accuratē cōplectitur & studiosè fouet: hinc autē in inferiori & sinistra: quidquid superest, septo transuerso & abdomine tegitur nec parū iuuatur: & verò etiam posteriori sedi subsunt præcalidæ vena Caua & arteria magna, quæ adq. omēti portio. Sola anterior sedes facta est libera, vt attolli, & turgere sumptu cibo cōmodiūs posset, nullo alio impedita membro. Ibi tamen quoque adsunt abdomen adēplere multus, quibus impensè calefcit.

Ex quibus omnib⁹ satis sup̄erq. intelligitur, quis sit quātopetēq. necessarius ventriculi vius in corpore: verēq. pluribus in locis dictū à Galeno fuisse & antè eum ab Hippocrate in libro *περὶ γυναικῶν*, quod est plantis terra, hoc ipsum animalibus esse ventriculum.

DE OMENTO. CAP. VII.

Rost stomachum & ventriculum de intestinis libèter dicerem, quæ tertiam atq. vltimam illius viæ partem absoluit, quæ cibum, & crassiora illius excrementa ab ore ad anum progredi dicebamus. At quoniā superstratū illis omentum in sp̄ctionē eorum & tractationē prohibet, de eo dicēdum antea est, vt illo post detracto liber sit ad intestina accessus. Præsertim cum ipsum quoq. nō minus quā intestina, vētriculo quoquo modo cōtinuetur. Nō, in quā, cū intima ipsius substantia quemadmodum intestina: sed solū cum exteriori tunica à peritoneo orta.

Substantia, et sicut.

Cūm enim duplici tenuissima, sed omnino firma mēbrana marsupij, peræ, aut sacculi figura cōstet, quarū altera incūbit alteri; quæ quidē inferior est, ex ea nascitur peritonei parte, quæ statim sub trāuerso septo ad vndecimā thoracis vertebrā arteriā magnā & Cauam venā cōuectit ac dorso adnectit. At dextrorsum per iecoris caua duodeno intestino & infimæ vētriculi parti subnascitur, inde que per intestina conscendit. Quæ verò superior huic incūbit, ex infimæ vētriculi sede ortū habet à tertia illa exteriori vētriculi tunica, quasi futura facta; vt in tertio de animalū hist. lib. c. 14. & 4. de part. c. 3. Philosophus loquitur. Inde supra alterā producta simul cū ea lienis cauo linea recta cōmittitur, sup̄raq. intestina velut mappa extēditur. Quare à Græcis *ἐπιπλωρ* & *ἐπιπλωρ* dicitur; quod ita illis incumbat, vt innatare videatur.

Epiploon ut dicitur.

In quibusdā animalibus haud multū infrā vni-

A bilicū cōstitit, in alijs vsq. ad os pubis protrahitur, & in homine, cane, fuce, & simia, maximū visitur. Vt nō immeritò dubitatū fuerit, num herniarum morbus ex huius in scrotū prolapsū interdū accidat. Quibus id præcium fuerit, vēter ijs frigidior est, imperfectior ciborū coctio, & plurimis opus habēt operimētis. Nam, vt Aristoteles tradidit, ad meliorē coctionē ed natura abutitur, quò facilius sit & celerior: tūm in vētriculo, qua parte inferiori eius sedi subnascitur: tūm in intestinis omnibus, dum illis quasi fouens incumbit. Et quoniam coctio caloris opus est, plurimam illi adiunxit vbi que pinguedinem; in obæsis præsertim animalibus pinguedinem enim calidum est.

Vsque.

B Multāsq. à Porta venas & quæ eas comitentur, arterias, quibus euadat calidius, suscipit: nec nō ad sentiēdum à sexto cerebri pari neruus. Dūm autē nō recto, sed errabūdo ductū ac transfuersū & obliquū feruntur venæ & arteriæ, atq. illis circumfusā pinguedo est, sanguine ex vasīs exudatæ ac membranarū frigore in pinguedinē cōcreto; quasi retium funiculi sūt inter quos nuda & simplex mēbrana cōspicitur; eaq. pettenus; ne nimio pōdere intestina grauet; totūq. omentū retis cuiuspiā similitudinē ac formam refert: quā ob causam reticulum & rete vulgus appellat. Sed & alia est calorū ratio: Prohibet enim caloris effluxū, calorque ingeminatus actionē ingeminat. Neq. hoc modò: verūm etiam frigori meatus occludit, eaq. ratione nos calefacit, qua & vestes. Marsupij itē & sacculi, quòd rotūdo sit sūdo, figurā habet. Quòd verò in inferiori eius mēbrana glādosum cernitur corpus, præcipuas venarum, arteriarū, ac neruorum factas ibi diuisiones sustentat. Canem ipse interdum vidi, qui penitus omento careret.

Vasa.

Retes dicitur.

DE INTESTINIS. CAP. VIII.

Amergò ad intestina, Græcis *σπινæ* & *σπιν* dicitur, que omento detracto liberè conspicuntur, reuertatur oratio. Est vnicum reipla intestinū à vētriculo ad podicē vsq. quatuordecim ferè ac dimidiā vlnarum in homine, vel vt sæpè obseruatum est, septies corporis totius longitudine productū, petuium rotū, formāq. rotunda & tereti, quò capacius esset atq. iniurijs externis minùs expositum. Sed plurium numero intestina vocātur, quasi plures illius vniuersas partes, quæ tum vsu ac situ, tum figura, magnitudine & quoquo modo substantia distinguuntur.

Longitudo.

Primū enim in duas totū diuiditur, graciliorem vnā, alterā crassiorē. Nam cū duo prestare debeat intestinū: tūm chylum à vētriculo susceptum coquere magis ac nō nihil elaborare, p̄erq. mesenterij venas ad iecur transmittere: tum excrementa siciora, quæ ex meliori substantia super sunt, repurgare, quæ priorē muneris partem exequitur, gracilior appellatur, crassior, quæ posteriorē absoluit. Nam & crassiorē chyli partem continet, & crassiori substantia constat.

Gracilis et crassa vsque.

Deinde harum vtriusque tres partes facimus, sex omnino intestina commemorantes, tria gracilia, totidēmq. crassiora. Primū omnium, quod ex inferiori dextrorū orificio ventriculi principium habet, *εξ πύλης*, hoc est ex ortus seu processus & principium intestinorum à quibusdam vocatur; communiter *δωδεκαστάμου* & duodenum. Quòd in posteriora statim retrorsum sub

Duodenum.